

Emnenr. 36

Fylke: Møre

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Valda

Emne: Helsing Fekken, Alfvers

Bygdelag: Hestfjord

Oppskr. av: M. K. Lund

Gard: Gjendal

(adresse): Hestfjord: Valda

G.nr. 62 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle *og fortids saga*.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- sp 1) Uttrykket for "ja" er nikk med hovedet.
Uttrykk for "nei" er avvikende rist med hovedet
- sp 2) I vår bygd er det vanlig å helse på alle ein møter.
Vid undantak vart det rekna for lite heimant.
- sp 3) Det er vanlig seivare: "Kvi frammande kjem til
gard, helse desse fyrst. Stund tvo y talu saman og ein tredje
kjem til so er det der som kjem som helse.
- sp 4) Helsinga er i til vanlig: "Godmorn", eller "Godag" eller
"Godkveld". Kom ein eller fleire til dei folk stund i arbeid
so helse dei som kjem mid: "Signe arbeidet". Kjem folk inn
i huset under måltida er helsinga: "Signe Maten". Eller
"Signe laget" når dei kjem inn i ein flokk av fleire.
- sp 5) I eldre tid tok folk det sers omstendelig når dei
helse på prest og embetsmenn. Mindre omstendelig på
sine grannar og slaktningar, men helsinga på sine
næraste og kjeraste var kross grannart på kjerligare og
meir indrely velment. På frammandfolk helse bygdefolk
gerne. Men det var oft gjerne eit spyrgande spørsmål
i augnekroken: "Kva er du for alags person?" -
- I gamal tid var dei sers presis å tu kattu av for prest
og embetsmann. Mindre presis når dei helse på sine
eigne nære og kjære. Men då tok dei likevel krossandre fastere
i handa. Skilnad mellom bygdefolk i utbygd var liten
og lite merkaude mellom bønder på lægledingspåd og
spalveigara. Grannar sine fælles menn var ein

2.

akte bygde mann so frampt han var reideleg granne
og evle dei mest mandsynth krav - uten a kom andre til
byrde.

sp 6) Stod ein mann med hatten i bae hendes var det
symbols for Underdanig velvelje.

sp 7) I kyrke klæda tok folk det meir hogledamt med i
Laudhelsa. Når bae var i arbeidsklæe var det sjeldan
handhelsa.

sp 8) Dei handhelsa allist som sjeldan faust og var i venn-
skapforhold til einannan, Jauvel dei minste born skulde
læra seg a handhelsa i jolelag og vitjingar.

sp 9) Dei gamle klappa einannan pæ okslu til ærtyk
pæ Venenskap.

sp 10) Når kyrke klokka ringde tok mannen hatten av
i synley age for kyrkjen. Og kvinnone lå isaman
hendene sine under bringa. Den same Uppriaden
syte dei gamle pæ åker og Sædmas.

sp 11) Et møte med likferd gjekk dei med bøygt hovud
og hatten var teken av til velferd og sauching.

sp 12) Dei gamle helre sola velkomi att om vetteren
Dei helre og kien og hestur velkome att fra beite um haustur.

sp 13) Gudmann helre dei til Kl 9.

"Goddag" var helre so lunge det var hadde non.

God middag er lite brukt her.

"Godkvell" var kveldsblesing og "God natt" til avskydelsing

sp 14) Pæ ei helsing med "gomann" "heile dagen", ser folk
flust pæ som jæilut framfæd uten meining og ålvor.

sp 15) Ein slik felle som svar pæ "Mærnet": "Ja vrist
jæ" "Dü er æint opppe færr".

sp 16) Folk flust godkjemme slike Morn "heile døgerd."

sp 17) "Segne Hæledet", "Segne stæevet", "Segne kodel"

"Segne maten" er mykje nytta helsingar. Helsingar

"Gudfred" er detris brukt der det er pory i hæset.

sp 18) Når too møtest pæ ein veg helre dei korraude:

"Godt mot!" Svaret det same "Godt mot!"

Svar til Hhbeling til sp 17. Har det vort helse. Segne arbride,
 Segne strævt, segne kvil, segne Maten, segne laget -
 Da vort det til disse helingene svare: Takk for det
 sp 19. Har sin fremmed ha helse til på husbonden på tinn
 og gjyde hem inn i Stora so tok han opputt helingene når
 han råka husefolk og andre i Stora.

sp 20. Sladde nokon til ærend a råka husbonden gjøls
 og derre rak den hja deim han fyrst helse på ad husets-
 folk, so spurde han om ringing om husbonden gjøls om
 heime og inn. han kende ja tal nokre ord mid han.
 - Og da vort det alltid ei råd inn han heime var.

sp 21. Ati bankte på dore var inge updøslitt regel
 for i tida inn sin vortte ja viss at folk var heime
 Var det stilt i Stora so vort det bankte på til vortsel
 her kjem fremande, om det faust folk inn korso.
 Dei siste 30 are er det vorte sedvane.

sp 22. Lunge svare dei: "Kom inn", so strank
 han som kom hatt alle tve ar og stod still til
 dei bad han setja ned på. Og det var dei husets-
 folk som derre var inn med a setje stel fram inn
 solangt leid dei hadde stob i husets.

sp 23. Ja det var regel det i god tone.

sp 24. Helt i hira av so snart han helte.

sp 25. Versogod ait med på.

sp 26. Det vort tek, meir omstændelig, for gjeldene goster
 langfremande og embetsfolk.

sp 27. Ein helt fremand helte gjorne med bakte og nikk

sp 28. Da såg gjorne gardsfolket helt spyrjande på fremfolket
 og sa: "Nei, kvem er Du, som her vurne dykk av langh.
 Soleis kom kontakten i ordra mid sin gang.

Var dette i traulest tida og renehaldt skje so i ord en
 so di gjorne gyste av di kjertne sine vortte til gards
 Li kanda det hende at stolen vort gjord
 sein det var kåd mid vortsklit og forklaude
 for gjorte folk love a setje seg - gjøls om han det vortte.

10342

- Sp 44) og sp 45) Uttrykket "Til lykke" vert offisert mytten ved trauing og brudlaup og barnefødsel. Kanskje er ordi òg òg ofte sagt omvendt som: "Lykke til!"
- "Vi gratulerer" gynn og ved sida av "Lykke til!" Desse lykke ynskje vert òg mytten ved andre høve som: Når ein hev kjøpt, eller bygt seg hús og heim. Ved Gardkjøp - Ved kjøpt av fiskebåt eller liknande verksemdar som kan skape grunnlag for rykte eller skostens. Til helsing for hojtidar som jul og nyttår: "God jul", "God nyttår" og til paske og pinsje - "God paske" - "God pinsje" osv.
- Sp 46) Ved dødsfall? "Vår Samling i sorg" Ved mykje motgang var brukte trøysteordi: "God styrke og hjelpe dekke!"
- Sp 47) Takka vert utført ved å taka dei ein skylder takk, høfdeleg i hauda. "Takke for mat. Takke for velvilje eller høfdeleg takk for gæve." Og - takkes so mykje for hjelpen. osv etter dei ymse serhøve.
- Sp 48) Når ein takkas for seg på vegne av avlidne so var det vanleg å gjere det i heimen at vedkomande.
- Sp 49) Uttrykkesform for vanrydmand var skje å helva, skje å byde han hauda. Stutte og avvikende svar, og snarast vunda han ryggen til. I grovare format var brukta å slå seg på bakken med hauda når vedkomande tala og sa ordet som skje var godkjent.
- Sp 50) Bygdjfolket sa alltid "Dü" mellom seg i umbyrdes. "Høt embets og storfolk ellst ryjor dei med "I" "De" "Dere" so godt dei hadde lært - for nøds skuld - "Det lært os vere til Dannede menneskes."
- Sp 51) Skkje til nokon spesielt unaturleg brukt:

Bustad 20 februar 1955

M. K. Lund.